

Historische Vereniging Oud-Beijerland

Aleidius Cornelis de Vries Broekman

30 jaar burgemeester van Oud-Beijerland.

door

Pieter Jan in 't Veld

Inleiding

Aleidius Cornelis de Vries Broekman is dertig jaar burgemeester van Oud-Beijerland geweest.

Een lange periode waarin van alles gebeurde, met deze publicatie wil ik ook een inkijkje geven in de politiek- bestuurlijke verhoudingen van ons dorp in die tijd.

Ook hoe functies in het dagelijks leven zich vermengden met dat van het gekozen raadslid. Een voorbeeld hiervan is dat de gemeente onderhandelt met het waterleidingbedrijf over de concessie, maar de directeur van het bedrijf is ook raadslid.

In de beginperiode van burgemeester De Vries Broekman was nog het zogenaamde censuskiesrecht van kracht. In de gemeenteraad hebben dan zitting, een arts, een deurwaarder, een rentmeester, een notaris of een directeur van een bedrijf.

Pas in 1917 krijgen mannen kiesrecht en vrouwen in 1919. Het volledig algemeen kiesrecht is er vanaf 1922.

Er spelen in die dertig jaar een aantal grote zaken die in de politiek voor de nodige spanningen zorgen. Zoals de stichting van een Rijks Hogere Burgerschool (HBS), de aankoop van een particuliere gasfabriek en later de nieuwbouw van een gasfabriek aan de Scheepmakershaven.

Kortom er gebeurde veel tijdens de ambtstermijn van De Vries Broekman in Oud-Beijerland.

Vandaar dat deze publicatie verder gaat dan alleen de persoon van de burgemeester, maar geeft ook een stukje geschiedenis van ons dorp in deze periode.

Pieter Jan in 't Veld.

Aleidius Cornelis Broekman is geboren op 25 mei 1873 in Vlissingen, als zoon van de ingenieur bij de spoorwegen Aleidius Broekman en Maria Geertruida de Vries.

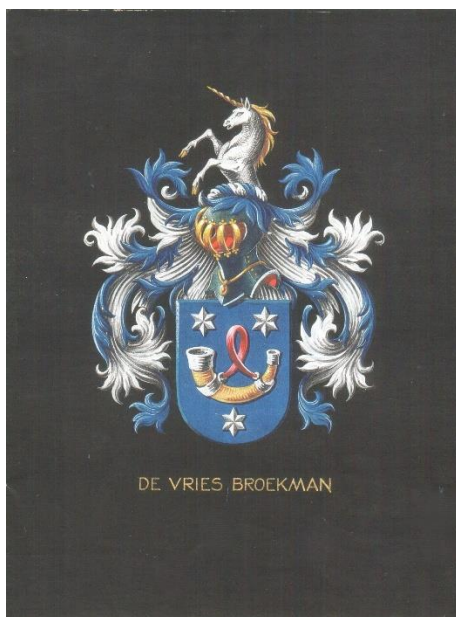
Hij groeit op als jongste kind, met twee oudere broers en een zus, de op 26 maart 1866 in Bergen op zoom geboren Gérard Henri, de op 8 mei in Vlissingen geboren Charlotte Henriette en de op 22 augustus 1871 in Vlissingen geboren Johan Frederik.

Al op jonge leeftijd vertrekt de jonge Aleidius Cornelis uit Vlissingen, waar hij waarschijnlijk zijn opleiding heeft gehad. Op 1 maart 1894 komt hij te werken op de gemeentelijke secretarie van de gemeente Westzaan. Hij blijft daar werkzaam tot 31 maart 1896. Intussen heeft hij een studie gevolgd in de gemeentelijke administratie. Op 2 juli 1896 behaalt de ambtenaar Broekman het diploma aspirant-gemeentesecretaris van de "Nederlandse Vereniging voor Gemeentebelangen". Welke werkzaamheden hij na zijn vertrek uit Westzaan is gaan doen, is niet gevonden.

Bij Koninklijk Besluit van 18 december 1898, no. 19 krijgt Aleidus Cornelis Broekman met zijn broers toestemming om de geslachtsnaam te mogen aannemen De Vries Broekman.

Zijn neven mogen in hetzelfde Koninklijk Besluit de geslachtsnaam Van Mourik Broekman aannemen.

De familie De Vries Broekman laat na de verandering van hun geslachtsnaam een familiewapen ontwerpen.

Familiewapen de Vries Broekman.

In overheidsdienst komen we hem weer tegen als hij op 1 januari 1899 in dienst treedt als ambtenaar ter secretarie van de gemeente Zwijndrecht.

Vianen

Bij Koninklijk Besluit van 2 december 1899, no. 42 wordt de 26-jarige A. C. Broekman benoemd tot burgemeester van Vianen. Een eerder genomen Koninklijk Besluit van 14 november 1899, no. 30 wordt gelijktijdig ingetrokken, daarin stond per abuis de naam C. Bosman vermeld in plaats van Broekman.

Een week later op 9 december 1899 wordt Aleidius Cornelis Broekman door de Commissaris van de Koningin beëdigd.

In Vianen wordt de nieuwe burgemeester ingehaald met een rijtuig.

Ingehaald in Vianen.

In Vianen is Aleidius Cornelis de Vries Broekman bij het 25-jarig bestaan van de herensociëteit “De Eendracht” in 1900. Het is niet zeker of hij ook lid is van deze sociëteit, de overige personen op de foto hebben een penning om of een corsage op hun revers.

25-jarig bestaan van de herensociëteit “de Eendracht”.

In de periode 13 tot 19 juni 1903 is Aleidius Cornelis de Vries Broekman benoemd tot tijdelijk waarnemend secretaris van de gemeente Vianen.

Volgens een overgenomen artikel in het Nieuwsblad van het Noorden van 29 januari 1904 lezen we:

“Men schrijft uit Vianen. De reeds algemeen bekende gespannen verhouding tusschen onzen burgemeester A.C. de Vries Broekman en een groot gedeelte der burgerij, schijnt steeds ernstiger te worden. De burgemeester heeft thans weten gedaan te krijgen, dat het college van B & W bepaald heeft, dat art. 93 § 495 en 496 der Algemeene voorschriften bij aanbestedingen, niet van toepassing zullen zijn bij aanbesteding van gemeentewerken.

Op een gehouden vergadering van alle ambachtslieden dezer plaatse werd besloten op die voorwaarden niet in te schrijven, en werd een boete van Fl. 200 vastgesteld voor hen, die eenig gemeentewerk zou verrichten Van toegeven schijnen B & W nog niet willen weten”.

Dat het spel hoog wordt gespeeld blijkt uit het volgende deel van het artikel:

“Vrijdag 22 januari, herdenking van H.M. de Koningin- Moeder was niemand in onze gemeente te vinden, die genegen was de vlag op den gemeentetoren te plaatsen en moest een ambachtsman uit het naburige Vreeswijk worden ontboden. Dit geschiedde eveneens met enige noodzakelijke herstellingen aan riolen”.

In juli 1904 is de burgemeester benoemd tot ambtenaar van de Burgerlijke stand.

Op enig moment is hij ook gekozen tot lid van de gemeenteraad van Vianen.

Dat de burgemeester De Vries Broekman niet erg gelieft is bij de burgerij is zeker.

In de Stichtse Courant van 17 maart 1905 lezen we dat in hotel Hol enige dagen daarvoor een vrijzinnige kiesvereniging is opgericht, volgens het artikel: *“in 't bestuur hebben zitting de heeren Hartman en Jansen en..... last not least Broekman onze burgemeester. Wat zullen wij nu vrijzinnig en verdraagzaam worden, nu het puikje van Vianen 's burgerij er zich voorspant. Wat een heerlijke toekomst”.*

Op 12, 13 en 14 september 1905 is er in Vianen een landbouwtentoonstelling, de burgemeester is erevoorzitter van het organiserende comité.

Gaandeweg de tijd moet de liberaal De Vries Broekman zien dat hij het moeilijk heeft in Vianen.

In 1905 solliciteert De Vries Broekman naar het burgemeestersambt in Schiedam.

Volgens de Stichtse Courant van 4 september 1906 heeft de burgemeester een muziekuitsvoering op Koninginnedag verboden. Volgens de krant werpt dit voor de zoveelste keer een schel licht op de wantoestanden in Vianen.

De sfeer in Vianen wordt niet beter, waarschijnlijk heeft hij het op enig moment besproken met de Commissaris van de Koningin Francis David graaf van Schimmelpenninck of met zijn partijgenoot de minister van Binnenlandse Zaken Pieter Rink.

Op 13 november 1907 solliciteert hij naar de burgemeesterspost in Oud-Beijerland, die echter pas op 15 november vacant wordt door de ontslagaanvraag van burgemeester Van Lith. Het kan niet anders dan hij voorkennis moet hebben gehad uit het “Haagse”.

Een passage uit de opmerkelijke sollicitatiebrief:

“dat tengevolge Uwer Majesteit besluit waarbij den heer Van Lith eervol ontslag is verleend als burgemeester der gemeente Oud-Beijerland dat ambt met ingang van 15 november a.s. komt te

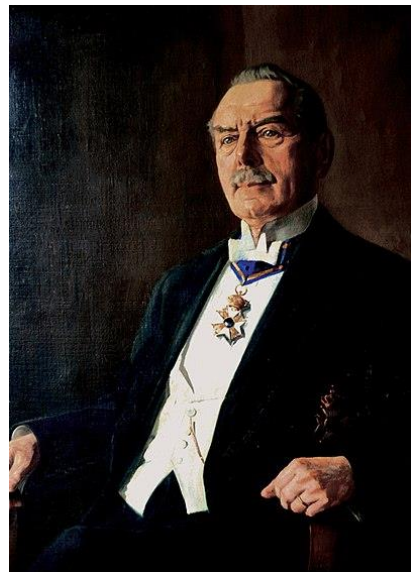
vaceren. Dat adressant het op hoogen prijs zal stellen, indien hij tot burgemeester van deze gemeente wordt benoemd”.

Burgemeester Van Lith is bij Koninklijk Besluit op 11 november 1907, no. 52 eervol ontslagen.

Uit het verslag in het blad “De Standaard, overgenomen door het dagblad Noord-Brabant van 8 februari 1908, kunnen we lezen hoe de situatie in Vianen op dat moment was:

“gisterenavond nam de burgemeester van Vianen A.C. de Vries Broekman, door minister Rink in de laatste stuiptrekkingen van zijn ministerschap tot burgemeester van ’t overwegend antirevolutionaire Oud-Beijerland, afscheid van den raad dezer gemeente. Hoewel deze fel-liberale burgemeester met een liberale meerderheid in den raad kon samenwerken, hebben zich de 8 jaar van zijn burgemeesterschap te Vianen gekenmerkt door eindeloze , onaangename kwesties, waar bij steeds bijna de geheele raad, zonder onderscheid van politieke gevoelens positie tegenover A.C. de Vries Broekman nam. De burgemeester wees in zijn afscheidsspeech ook op deze verschillen van meening tusschen hem en den raad, maar hij wenschte toen als goed vriend te scheiden. Doodsche stilte volgde op deze woorden. Onmiddellijk nam daarop de liberale wethouder de heer Stuart ’t woord en zeide scherp en snijdend ongeveer het volgende 8 jaren lang zijt ge hier in Vianen geweest. Met kracht zijt ge begonnen, misschien met goede bedoeling. Maar dit is zeker: Vianen heeft u niet begrepen en gij hebt Vianen niet begrepen. Moge, wat gij hier geleerd hebt, een les zijn die uw nieuwe gemeente ten goede komt. Krachtig voetgetrappel van de raad beloonden de spreker. De anti revolutionaire meerderheid in den raad van Oud-Beijerland zullen dit laatste product van Minister Rink benoemingskunst met graagte ontvangen, vermoeden wij”.

De minister van Binnenlandse Zaken mr. Pieter Rink in het Kabinet De Meester treedt enkele dagen later op 11 februari af.

*mr. Pieter Rink
1851- 1941.*

In Vianen zijn ze nog niet van De Vries Broekman af. In het dagblad “De Standaard” van 5 maart 1908 kunnen we het verslag van de raadsvergadering van 28 februari lezen:

“onder meer kwam ter tafel als nalatenschap van den vertrokken burgemeester de heer A. C. de Vries Broekman, thans als zoodanig te Oud-Beijerland in functie, eene verassing van bijzonderen aard, die weder een bewijs leverde, dat de nalatenschap van Z.Ed. Achtb. wel onder het voorrecht van boedelscheiding had mogen aanvaard. Immers wat was het geval: voorgelezen werd een schrijven d.d. juni 1907 van den toenmaligen minister van Binnenlandsche Zaken. Waarin werd medegedeeld, dat eene subsidie van ± F 1900 werd ingehouden omdat niet op tijd was voorzien in eene onderwijsvacature aan een der scholen. Zeer verschrikt keken de heeren raadsleden niet, want dat er

iets niet in de haak moest zijn, hadden zij wel vermoed, en zij zijn daaraan ook wel gewoon geraakt, het is reeds de tweede maal onder Z.Ed. Achtb. bestuur dat zulks voorkomt.

In 1907 was tijdelijk kasgeld opgenomen, eerst F. 3000 en daarna F. 2000 en toen in de vorige vergadering sprake was om dat kasgeld af te lossen door een geldleening te sluiten van F. 5000 konden zich enkele raadsleden hiervan geen idee vormen. Zij redeneerden als er niets bijzonders was gebeurd, dan moest dit bedrag toch uit de gewone middelen kunnen worden gedekt, de begroting was toch sluitend geweest.

Op den door hen gestelde vraag tot den toenmalige voorzitter, wat toch de reden was, werd doodleuk geantwoord ik weet het niet, maar het geld is op. De secretaris moest eenige cijfers van uitgaven voorlezen waaraan men niets had”.

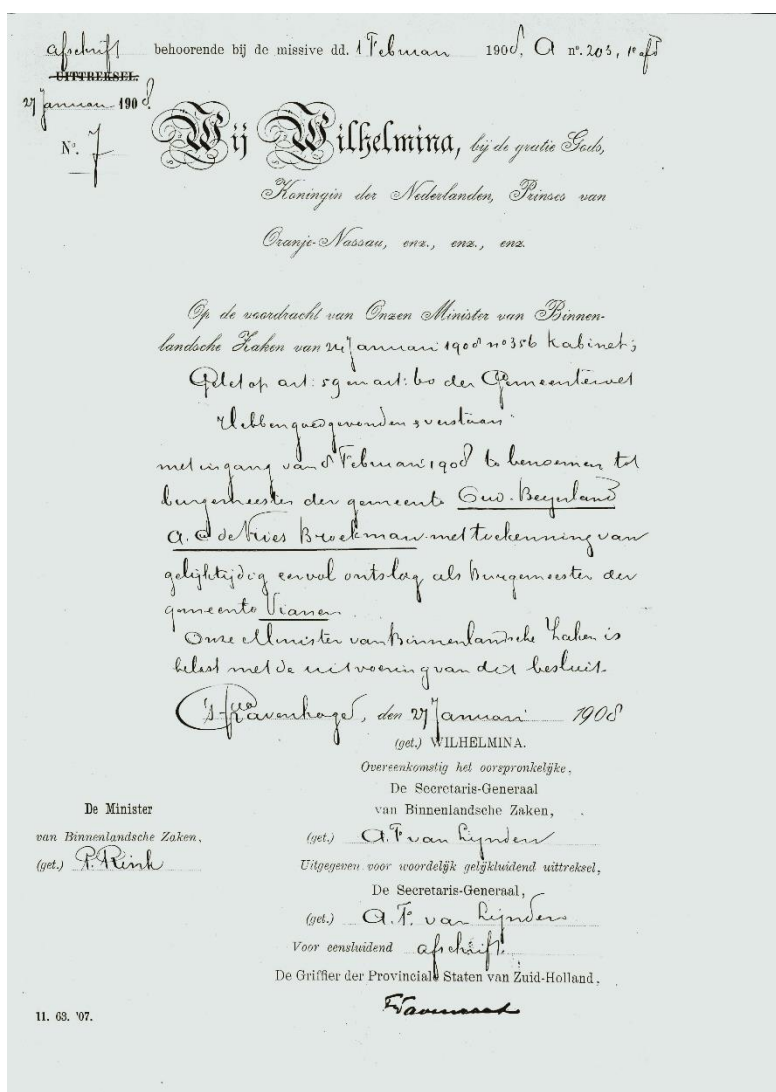
Oud-Beijerland

In 1908 bestaat Oud-Beijerland uit beide Voorstraten de Oost- en Molendijk en enkele straten er omheen, zoals Steenenstraat, Schoolstraat en Kerk- en Nobelstraat. Tevens de Zinkweg als scheiding met de gemeente Nieuw-Beijerland.

Oud-Beijerland telt ca. 5937 inwoners.

De financiële positie is in 1908 globaal:

Totale gemeentelijke uitgave	Fl. 54.000,--
Belastingontvangsten	Fl. 18.000,--
Schulden	Fl. 44.000,--
Uitgave onderwijs	Fl. 4000,--
Uitgave armenzorg	Fl. 7000,--

Koninklijk Besluit van 27 januari 1908, no. 7.

Bij de gemeente Oud-Beijerland komt een missive binnen van de staatsraad i.b.d., de Commissaris der Koningin:

“Heeren burgemeester en wethouders der gemeente Oud-Beijerland dat A.C. de Vries Broekman benoemd is tot burgemeester van Oud-Beijerland”.

Donderdag 6 februari wordt De Vries Broekman door de Commissaris der Koningin, de heer Jacob Gerard Patijn beëdigd.

*mr. Jacob Gerard Patijn
1836- 1911.*

De installatie in de gemeenteraad van Oud-Beijerland is op woensdag 12 februari om 13.30 uur. De installatie is in die tijd niet meer dan een agendapunt.

Niemand van de gemeenteraad haalde de nieuwe burgemeester van de tram. Men stuurde havenmeester Coenradie die hem naar het gemeentehuis bracht. Later zou wethouder Juch bij het 12 ½ jarig jubileum hierover zeggen: *“of deze wijze van ontvangst strookte met de eer die een gemeente behoort te bewijzen aan een nieuwbenoemde burgemeester, zullen wij thans in het midden laten”*.

De nieuwbenoemde burgemeester werd ontvangen door wethouder D. Hoogenboom en het oudste raadslid L. den Boer. Daarna begon de raadsvergadering om 11.30 uur.

De tram op het Marktplaatsplein.

Tijdens de installatie spreekt als eerste locoburgemeester D. Hoogenboom de nieuwe burgemeester toe. Hij wenst hem geluk met zijn benoeming en in het verslag lezen we het volgende:

“en spreekt de wens uit dat hij open oog en oor mag hebben voor de noden en behoeften der gemeente en hoop dat bij alle meningsverschillen zowel in de vergadering van de raad als in die van

burgemeester en wethouders gebracht zal worden den vrede en eensgezindheid te bewaren onder inroeping van 'Heren onmisbare zegen'.

We lezen verder in het verslag:

“de heer De Vries Broekman als nu zelf het woord nemend sprak allereerst een woord van dank aan H.M. de Koningin voor deze benoeming. Hij was zeer verblijd in een zoo bloeiende gemeente benoemd te zijn, daar hem hier eene schone taak zal wachten.

Daarbij zal hij echter den steun nodig hebben van den raad en van de wethouders, maar allereerst van den secretaris, met wien ik hoop als vriend te kunnen samenwerken. Onder het uiten van de wensch dat de bloei in deze gemeente onder zegen van de Almachtige zal doorwerken verklaarde de heer De Vries Broekman het voorzitterschap van de raad te aanvaarden”.

In dezelfde vergadering wordt de burgemeester met algemene stemmen benoemd tot ambtenaar van de burgerlijke stand.

Kort na zijn aantreden wordt De Vries Broekman voorzitter van het op 10 juni 1902 opgerichte Groene Kruis, als opvolger van burgemeester Adrianus van Lith.

Ter gelegenheid van de geboorte van Prinses Juliana op 30 april 1909, wordt een uit twintig personen bestaande feestcommissie gevormd, waarvan De Vries Broekman voorzitter wordt.

Voor de bekostiging wordt door de burgerij Fl. 800,-- ingetekend, de gemeenteraad stelt Fl. 200,-- beschikbaar en uit de kas van het Burgerlijk Armbestuur komt Fl. 150,-- voor een extra bedeling van de armen.

Het “Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard van zaterdag 22 mei 1909”:

“Ten overstaan van leden en den boekhouder van het Burgerlijk Armenbestuur werd te 8 ½ uur in tegenwoordigheid van den Edelachtbare heer Burgemeester en de hoofdcommissaris aan den armen van de verschillende gezindten een extra gift uitgereikt.

Ook onze armen zullen heden ondervonden hebben, dat het een nationale feestdag bij uitnemendheid was”.

Op die dag zijn veel huizen en het gemeentehuis versierd, het fanfarekorps “Harmonie” speelt voor het gemeentehuis om 8.00 uur koraalmuziek. Daarna nam de burgemeester het woord voor de opening voor het feest.

Wat gebeurde verder zoal in Oud-Beijerland waarbij de burgemeester is betrokken?

Op 21 januari 1910 benoemt de gemeenteraad een commissie onder voorzitterschap van De Vries Broekman met als leden I.G. ten Doesschate en J. Verhagen Jz.

Deze commissie moet met de directie van de “Oud-Beijerlandsche Hoogdruk Waterleiding Maatschappij” onderhandelen over de wijziging van de concessievoorwaarden. Het waterbedrijf wil op verzoek van de gemeente Heinenoord water gaan leveren. De gemeente Oud-Beijerland moet toestemming geven voor het aanleggen van leidingen op haar grondgebied. De gemeente Oud-Beijerland eist dat het bedrijf gratis drinkwater levert aan gemeentegebouwen.

Er ontstond een meningsverschil over deze kwestie met de directeur van het waterleidingbedrijf Johannes Smit (die tevens gemeenteraadslid is).

Een half jaar later op 26 juli bericht de commissie aan de gemeenteraad dat het beter is alles maar bij het oude te laten.

In diezelfde maand op de 29ste, er een gascommissie door de gemeenteraad ingesteld. De burgemeester wordt gekozen tot voorzitter, met als leden Jilles Mast, Arie Scheer, Johannes Smit en Bastiaan den Boer.

Het doel van de commissie is om te onderzoeken of de gemeente het gasbedrijf zou kunnen kopen van de Fa. W. de Liefde en zelf de exploitatie ter hand zou kunnen nemen.

Arie Scheer.
1849- 1921.

Jilles Mast.
1869- 1952.

Bastiaan den Boer.
1862- 1929.

Johannes Smit.
1857- 1950.

In Oud-Beijerland is op maandag 25 april 1910 opgericht de “vereniging tot bevordering van handarbeid”, burgemeester De Vries Broekman is direct benoemd tot erevoorzitter.

In november 1910 bericht het Provinciaal bestuur dat de uitkomst van de negende volkstelling aangeeft dat het bevolkingscijfer is geklommen naar 6056 inwoners. Bij de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezing mag het aantal raadszetels met twee worden uitgebreid.

In 1911 zijn er gemeenteraadsverkiezing, naast de uitbreiding van de twee raadszetels (tot 13 leden), zijn er ook nog vier vacatures wegens periodiek aftreden.

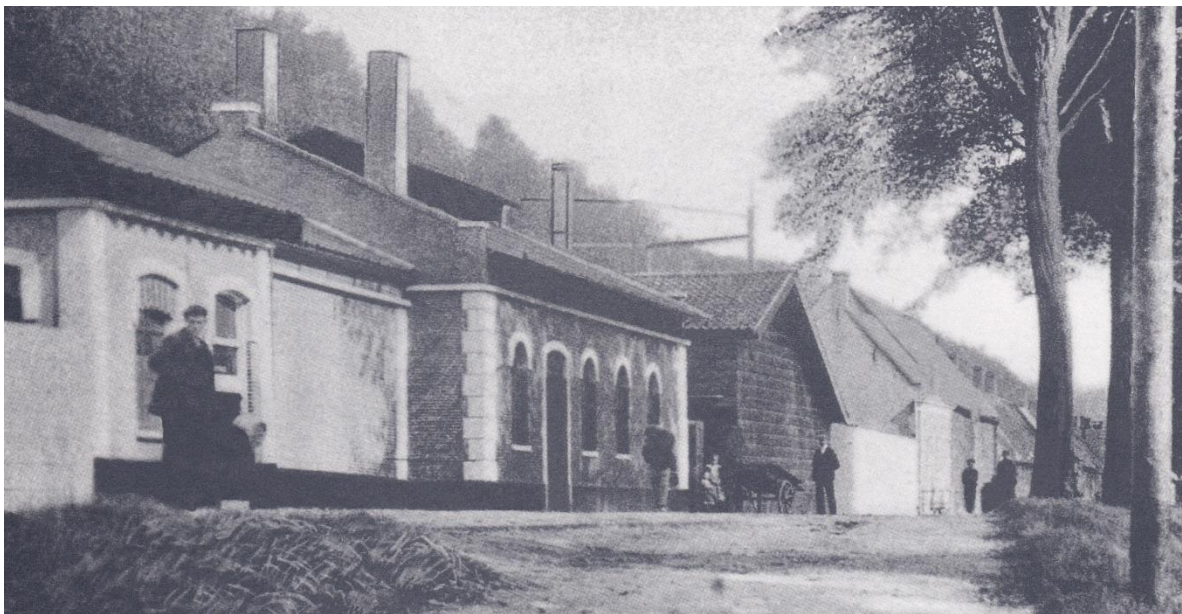
Volgens de raadsleden Kommer Lodder en Jacob Verhagen Jansz. is dit in strijd met de wet. Volgens beide raadsleden zouden er twee verkiezingen noodzakelijk zijn. Eén voor de vier periodiek aftredende leden en een afzonderlijke verkiezing voor de uitbreiding.

Zij leggen de zaak voor aan Gedeputeerde Staten, die beslissen in een schrijven op 27 juni 1911, no. 1878 (1e afd.) G.S. no. 93, dat de uitgeschreven verkiezing niet in strijd is met de wet.

*Kommer Lodder.
1852- 1930.*

Het is nog steeds de vraag of de fa. W. de Liefde de gasfabriek aan de gemeente wil verkopen. In 1912 komt de zaak weer aan de orde als op 30 januari 1912 burgemeester De Vries Broekman namens de gascommissie de vraag om te verkopen weer voorlegt aan de Fa. W. de Liefde. Al snel op 17 februari komt het antwoord, dat er geen sprake kan zijn van verkoop. De gemeente zet druk op de ketel, als De Vries Broekman hierop reageert dat hij de raad zal voorstellen de concessie van de Fa. W. de Liefde niet te verlengen. De verhoudingen worden er niet beter op als ook, volgens de Fa. W. de Liefde, raadsleden "zich geringschattend" uitlaten over de fabriek.

De gasfabriek aan de Oostdijk.

In de loop van het jaar zijn er een aantal gesprekken met de Fa. W. de Liefde over de koop. Als er in 1913 gemeenteraadsverkiezingen zijn, maken raadsleden de koop van de gasfabriek tot inzet van de verkiezingen. Uiteindelijk besluit de gemeenteraad op 9 mei 1913 tot een eigen exploitatie van een gasfabriek. Dat roept weer een reactie op bij de burgers en komt er een rekest van 54 inwoners om van eigen exploitatie af te zien.

In 1912 is de Rijksontvanger P.A. de Klerk gekozen tot lid van de gemeenteraad. Op 20 maart 1912 staat op de agenda het toelaten van het nieuwgekozen raadslid. In de vergadering is besloten P.A. de Klerk toe te laten tot de gemeenteraad. Waarop de burgemeester de secretaris verzocht het toegelaten gemeenteraadslid binnen te geleiden om beëdigd te worden. Naar aanleiding van een

publicatie in het Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard, neemt het blad de Gemeentestem het artikel over. De Gemeentestem constateert dat hier ondubbelzinnig in strijd met art. 38 van de gemeentewet is gehandeld. Door in dezelfde vergadering het toelaten en beëdiging te laten plaatsvinden.

Naar later blijkt dat ook een lid van de raad vooraf de vraag heeft gesteld of er geen bezwaar bestond dat het toegelaten lid reeds in dezelfde vergadering zitting nam in de raad.

Volgens de burgemeester is dit niet het geval, omdat met algemene stemmen is besloten tot toelating, volgens de burgemeester had hij de wet hierop had nageslagen.

Naar aanleiding van de publicatie in de Gemeentestem, dat de beëdiging van 20 maart onwettig is, vraag raadslid P.A. de Klerk in de vergadering van 8 mei opnieuw beëdigd te worden als hier geen bezwaar tegen bestaat. De burgemeester kwalificeert de opmerking van de Gemeentestem als "eene ouwe vrouwenmanier". In de vergadering van 8 mei wordt De Klerk opnieuw beëdigd.

In het jaar 1913 zijn de feestelijkheden rond de herdenking van het honderdjarig bestaan van het Koninkrijk. Burgemeester De Vries Broekman is voorzitter van het organisatiecomité.

Het dagblad "Maasbode" van 19 september 1913 gaf een beeld van de feestelijkheden op woensdag 17 september. *"nog nooit is Oud-Beijerland zóó feestelijk versierd geweest, tot zelfs de armste buurt had een eerepoort. Des morgens van half zeven tot zeven uur riep klokgelui de mensen wakker. Om zeven uur verkondigde het hoorngeschal der herauten te paard dat het feest was begonnen"*.

Het organiserend comité.

v.l.n.r. smid J. Labeur; K. Visser, stichter van N.V. Koen Visser; hoofd van de Rooms Katholieke school Th. Bosman;; kruidenier C.A. Taselaar; burgemeester A.C. de Vries Broekman; hoofd van de Bijschool, P. Schmidt; secretarieambtenaar, D. Fonkert; slager W. Rood; handelsvertegenwoordiger J. Juch; onderwijzer van de Bijschool P. Esvelt.

Voor het gemeentehuis was er een optocht en zang, aldus het verslag in de krant.

Voor het gemeentehuis woensdag 17 september 1913.

Op de valreep van het jaar komt de kwestie van de gasfabriek weer op de agenda van de gemeenteraad. Zij besluiten op 1 december 1913 om de concessie met de Fa. W. de Liefde, die afloopt op 1 oktober 1919, niet te verlengen.

Begin 1914 wordt het idee voor het stichten van een Rijks Hogere Burgerschool weer nieuw leven in geblazen. Op 20 maart 1914 besluit de gemeenteraad tot het oprichten van een Rijks Hogere Burgerschool.

Deze discussie liep al vanaf 6 februari 1906 toen de liberale boer Johannes de Reus in de vergadering van de "Vereniging Oud-Beijerlands Gemeentebelang" dit voorstel ter tafel bracht.

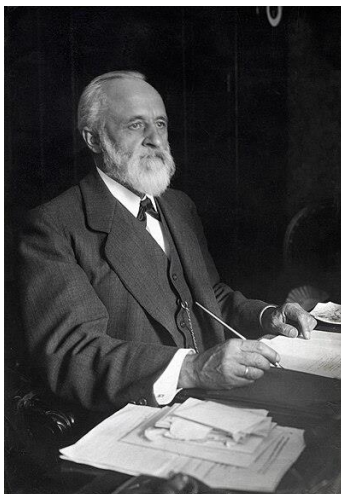
De zaak werd weer opgepakt door de vereniging in het voorjaar van 1913.

Als blijkt dat de minister van Binnenlandse Zaken/onderwijs mr. P. W. A. Cort van der Linden in de Tweede Kamer op 29 januari 1914 aangeeft een aantal Hogere Burgerscholen te willen stichten.

In Oud-Beijerland wordt een delegatie samengesteld voor een bezoek aan de minister.

De delegatie bestaat uit de burgemeester, notaris Ten Doesschate en rentmeester Jacob Verhagen.

De missie van de delegatie heeft succes, want op 4 juni ontving de gemeenteraad een brief van de minister dat hij voornemens was een Rijks Hogere Burgerschool in Oud-Beijerland te vestigen.

*mr. Pieter Willem Adriaan Cort van der Linden.
1846- 1935.*

In het jaar 1914 breekt de Eerste Wereldoorlog uit. In Oud-Beijerland worden in de periode 10 oktober tot 4 november een veertigtal Belgische vluchtelingen opgevangen.

Op zaterdag 10 oktober is er een bijeenkomst in het gebouw Chr. Volksbelang aan de Bijl, daar wordt een comité opgericht. Erevoorzitter is burgemeester A.C. de Vries Broekman, voorzitter is mr. J.P. Tresling, lede Ds. J.H.F. Remme, Ds. C. Groote, Ds. M. Schouten, pastoor J. de Ruiter, Dr. J.F. Ph. Hers, Jb. van den Berg, Fop Smit Pz. en J. Juch. Later zijn nog toegevoegd J. Mast en J. Verhagen.

Op 12 oktober 1914 besluit de gemeenteraad om Fl. 3000,-- beschikbaar te stellen voor de opvang van de vluchtelingen.

De vluchtelingen worden ondergebracht in de bewaarschool aan de Ooststraat en in het gebouw Chr. Volksbelang aan de Bijl.

Foto van de Belgische vluchtelingen.

*Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard,
21 oktober 1914.*

Veertien dagen na aankomst in Oud-Beijerland vertrokken de eerste vluchtelingen weer naar huis.

Met de oorlog kwam ook schaarste in dagelijkse producten. In de timmerfabriek van Alexander Vink (huidige Julianastraat 48) werd een distributiekantoor gevestigd.

In 1915 wordt er een steuncomité opgericht, waarvan burgemeester De Vries Broekman voorzitter wordt.

Ook de zaak van de Rijks Hogere Burgerschool houdt de gemoederen bezig. Op 28 juni 1916 komt er een rekest bij de gemeenteraad binnen vanuit de burgerij, waarbij wordt aangedrongen op een spoedige stichting van een Rijks Hogere Burgerschool. Burgemeester De Vries Broekman is de eerste ondertekenaar.

Eenzelfde rekest komt ook nog vanuit de "Vereniging "Oud-Beijerlands Gemeentebelang". Ook hier is de burgemeester de eerste ondertekenaar.

Het rekest kwam in de raad van 28 juni 1916 aan de orde.

Om de zaak wat vlot te trekken, stelt de burgemeester voor om de regering een stuk bouwgrond aan te bieden en een bedrag van Fl. 25.000,-- voor de bouw van een school.

De burgemeester wordt in de raad gesteund door de hoofdonderwijzer Arie Scheer en de directeur van het waterleidingbedrijf Johannes Smit. Sigarenfabrikant Jilles Mast wil de beslissing uitstellen.

Los van de al bestaande politieke tegenstellingen, bracht de Rijks Hogere Burgerschool discussie ook verdeeldheid in het dagelijks leven. Het besluit zal tot een echte bestuurscrisis leiden.

Op 1 juli 1916 komt er bij de burgemeester als voorzitter van de gemeenteraad een brief binnen waarin de gehele raad per 8 juli haar ontslag indient. Hun argument is dat:

"kiesgerechtigden voor den raad in den gelegenheid te stellen eene uitspraak te doen in deze voor onze gemeente allergewichtigste kwestie".

Op 16 augustus 1916 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. De Rijks Hogere Burgerschool kwam er.

Het dagblad "Nieuws van de Dag" van 30 april 1917 meldt dat, na een bezoek van de Rijksbouwmeester, de minister van Binnenlandse zaken aan het bestuur van de "Vereniging Oud-Beijerlands Gemeentebelang" heeft verzocht aan te kopen een terrein van 2,56 Ha. aan de Paradijslaan. (Paradijslaan de latere HBS-laan).

Op 11 september 1918 opende de Rijks Hogere Burgerschool haar deuren, zij het nog in de "ouwe" bewaarschool aan de Ooststraat.

In 1917 is het kiesrecht voor mannen aangenomen.

In 1917 is de commissionair Pieter Hoogenboom gemeenteontvanger. Als hij plotseling op 20 november 1917 overlijdt, gaat op 21 november de burgemeester, wethouder C. Hoogenboom en gemeentesecretaris A. den Boer naar het huis van de overleden gemeenteontvanger West- Voorstraat 27.

Daar wordt het kasgeld van de gemeente, de administratie van de militievergoedingen en de kas Belgische vluchtelingen geteld en in orde bevonden. Hiervan wordt een proces-verbaal opgemaakt. Enkele enveloppen, een beurs met geld worden door de burgemeester meegenomen.

Op 24 januari 1918 is er een nieuwe gemeenteontvanger aangesteld, die de gemeentekas heeft overgenomen en hij verklaart dat alles in orde is.

Rechts West-Voorstraat 27.

Enkele maanden later op 12 april 1918 blijkt er een bedrag van Fl. 4130,39 te kort te zijn. Onder druk, via notaris Ten Doesschate, tevens gemeenteraadslid, is de weduwe aangesproken en zij heeft het gewraakte bedrag aangezuiverd. Later komt haar zoon Dirk Hoogenboom, die commies is bij de gemeente Zandvoort, achter deze kwestie. Op 8 mei 1918 schrijft hij Gedeputeerde Staten over deze kwestie. Maar Gedeputeerde Staten weigert hier iets aan te doen.

Na veel opmerkelijke gebeurtenissen, zoals een collegevergadering, waarbij de burgemeester niet is uitgenodigd en de twee wethouders besluiten nemen, een anoniem schrijven, en raadsbesluiten die worden voorgedragen voor vernietiging bij de Kroon. Ook kan De Vries Broekman het niet nalaten in een openbare raadsvergadering de zonen van de overleden gemeenteontvanger in diskrediet te brengen.

Er wordt door de gemeente een onderzoekscommissie ingesteld op 25 juli 1921. De commissie bestaat uit burgemeester De Vries Broekman als voorzitter, raadslid C. Hoogenboom, die als wethouder aanwezig was in het huis van de overleden gemeenteontvanger. Raadslid H. Monster, ambtenaar D.J. Wijkniet. Als extern deskundige is aangezocht de gemeenteontvanger van Barendrecht J. van Drunen. Opmerkelijk is dan wel dat zowel de burgemeester, de gemeentesecretaris en de voormalige wethouder Hoogenboom - allen betrokken zijn bij de controle en het opmaken van het proces-verbaal - aan de onderzoekscommissie deelnemen. De familie Hoogenboom heeft als gemachtigde in de onderzoekscommissie aangezocht mr. J.H.J. Simons te Haarlem. Voor de eerste bijeenkomst van de commissie is de gemachtigde van de familie niet uitgenodigd. Voor de tweede bijeenkomst verliep de uitnodiging als volgt: op 15 december 1921 verzendt de gemeente een telegram naar de familie Hoogenboom, dat de volgende dag 16 december de commissie om 10.00 uur bijeenkomt. Het is dus in feiten onmogelijk om in 1921 op tijd vanuit Haarlem in Oud-Beijerland te komen. Uiteindelijk komt uit het onderzoek dat de familie nog recht heeft op een klein bedrag van Fl. 295,-- aan havengeld wat te veel van de weduwe is gevorderd. Later heeft de gemachtigde mr. J.H.J. Simons aan de gemeenteraad een gedrukt memorandum gestuurd. Dit is niet als ingekomen stuk in de raadsvergadering besproken. Het hele document over de zaak Hoogenboom is te lezen op de website van de Historische Vereniging Oud-Beijerland www.hvobl.nl.

Het gaat economisch nog niet goed, vandaar dat de gemeenteraad op 8 maart 1918, uit waardering voor het onderwijzend personeel van het bijzonder onderwijs een gratificatie wil geven om daarmee dit onderwijzend personeel gelijk te trekken met de werkenden in het openbaar onderwijs. Dit besluit valt niet in goede aarde bij de minister van Binnenlandse zaken die tevens de portefeuille onderwijs heeft mr. P. W.A. Cort van der Linden. Hij draagt het Oud-Beijerlandse besluit voor bij de Kroon tot vernietiging. De reden is dat de gemeente tijdelijk een gedeelte van de bezoldiging van het

onderwijzend personeel van het bijzonder onderwijs voor haar rekening zou nemen ten laste van de gemeentekas. In raadsbesluit wordt het door de Kroon vernietigd.

Eindelijk op 2 april 1918 koopt de gemeente de gasfabriek aan de Oostdijk van de Fa. W. de Liefde voor een bedrag van Fl. 93.721, 74.

In de loop van 1918 zijn nog veel artikelen op de bon, op zaterdag 3 augustus loopt het uit de hand en komt om 20.00 uur een groep burgers naar het huis van de burgemeester aan de Molendijk en vroegen hem te spreken. Hen werd meegedeeld dat de burgemeester niet thuis was, de groep wilde het niet geloven en begonnen herrie te maken.

Na een poosje trokken ze naar het gemeentehuis, waar ze de burgemeester troffen. Toen de burgemeester vroeg wat ze wilden, antwoordden ze dat ze zeep wilden. Volgens de burgemeester zou er maandag of dinsdag zeep gedistribueerd worden. De menigte droop af.

Nadat de duisternis was gevallen kwamen zij nu met een grotere groep terug naar de woning van de burgemeester, maar de inmiddels opgetrommelde politie had de woning van de burgemeester afgezet. Het liep zo uit de hand dat de politie in sommige gevallen de wapenstok of de sabel gebruikte om de Molendijk te ontruimen. Men probeerde nog een aantal keren om bij het huis van de burgemeester te komen, maar tevergeefs. Ruim na middernacht keerde de rust terug, bij verschillende woningen werden wel enkele ruiten ingegooid.

Er is in de maand augustus ook een rekest van 100 inwoners over de wijze van de distributie van verschillende artikelen. Ze vragen in het rekest de burgemeester om een beter distributiesysteem. Het gevoel bestaat dat sommigen worden bevoordeeld in winkels, hetzij door “vriendjespolitiek” of *“hen die met grootere lichaamskracht brutaliteit en dergelijke eigenschappen zijn toegerust, voorrang bij distributie zal bestaan boven hen, die hun best doen de gewenschte orde te bewaren”*.

Bij Koninklijk Besluit van 27 januari 1920, no. 14 wordt de burgemeester herbenoemd als burgemeester van Oud-Beijerland.

In 1919 wordt ook het vrouwenkiesrecht ingesteld.

Op 7 februari 1920 verlooft de 46-jarige burgemeester De Vries Broekman zich met de 25-jarige in Oud-Beijerland geboren Elizabeth Klazina van Beusekom. Kort daarop op 12 februari gaan zij in ondertrouw en op 25 februari treden zij in het huwelijk.

Elizabeth Klazina van Beusekom.

In 1920 werden in Oud-Beijerland een 40-tal Oostenrijkse kinderen opgevangen om aan te sterken.

Op vrijdag 8 augustus 1920 is Aleidius Cornelis de Vries Broekman 12 ½ jaar burgemeester van Oud-Beijerland. Er is een comité gevormd om de dag niet onopgemerkt voorbij te laten gaan.

De burgemeester en zijn echtgenote zijn door de directeur van de gasfabriek Dirk Eikenboom met de auto van hun woning opgehaald. Bij binnenkomst in het gemeentehuis ontving mevrouw De Vries Broekman een boeket bloemen van mevrouw Schipper- Heijboer.

Dirk Eikelenboom.
1881- 1957.

Daar werd de burgemeester toegesproken door wethouder Jacob Juch, die verhaalde over de periode vlak voor zijn installatie: *“of men toen wel geheel bevredigd was, meenen wij te moeten betwijfelen, gelet op den invloed dien een deel van de burgerij bij de benoeming trachtte uit te oefen. Het gemeentebestuur zoowel als de burgerij had nu af te wachten wat Uwe benoeming voor onze gemeente zou zijn en ook gij zelf wist niet wat u hier te wachten stond”*.

De burgemeester ontvangt een fotoboek met foto's van Oud-Beijerland. Op de omslag staat het wapen van Oud-Beijerland en het familiewapen van de Vries Broekman.

Terwijl later jonge dames aan de genodigden thee presenteerden, werd de jubilaris een serenade gebracht door het fanfarekorps “Harmonie” onder leiding van de heer De Roy van Zuidewijn.

Titelblad van het fotoboek.

Op een zonnige dag van 9 september 1920 is de Rijks Hogere Burgerschool in gebruik genomen.

De Rijks Hogere Burgerschool, 1920.

Foto van de opening van de school.

Op de eerste rij v.l.n.r.: D. van Bezeij; A.C. de Vries Broekman; D. Eikelenboom; I.G. ten Doesschate; Inspecteur Coops; Dr. G. van Beek; J. Smit en G. Vink.

Op de tweede rij v.l.n.r. N. van Dongen- Ten Doesschate, Dr. Van Beuningen Helsdingen; W. Kruithof; P. Scheer; P. Vermaat; D. Fonkert; N. Cohen; W. Visser; L. Schipper en mr. J.D. Tresling.

Binnen de gemeente is twijfel of de aangekochte gasfabriek wel een goede investering is geweest. Aan J.H. Schenke, directeur van de Voorburgse gasfabriek wordt op 16 maart 1921 gevraagd rapport uit te brengen omtrent de toestand van de Oud-Beijerlandse gasfabriek. Het advies van Schenke luidde: *“dat er tot de bouw van een nieuwe fabriek moet worden overgegaan”*.

Ook dit geeft weer veel beroering in de Oud-Beijerlandse samenleving, er komt een handtekeningenactie met het volgende verzoek:

“de ondertekenaars alle inwoners der gemeente Oud-Beijerland gehoord hebbende dat de firma de Liefde de bestaande gasfabriek alhier wil koopen verzoeken het college, dit aanbod te accepteren en geen nieuwe gasfabriek te bouwen waardoor de gemeente voor groote uitgave bespaard blijven”.

In 1922 bestond het gemeentehuis 300 jaar, het college van burgemeester en wethouders poseren op 5 mei in de raadzaal voor een foto.

*Het college van burgemeester en wethouders op 5 mei 1922.
v.l.n.r. wethouder B.W. Schipper, burgemeester A.C. de Vries Broekman,
secretaris A. den Boer, wethouder J. Juch.*

In dat jaar wordt evenals in 1912 geconstateerd dat het uit 1622 daterende gemeentehuis in slechte staat verkeerd.

Op 2 mei 1922 stuurt het bestuur van de "Vereniging Oud-Beijerlands Gemeentebelang" een brief aan de gemeenteraad ondersteund door 53 handtekeningen met het verzoek om op 5 mei, de dag dat de raad bijeen is en het gemeentehuis 300 jaar bestaat, een besluit te nemen voor restauratie.

In dat jaar blijkt ook dat het meubilair in de raadzaal aan vervanging toe is, in het voorjaar van 1922 is er besluit genomen voor het nieuwe meubilair. De gemeenteraad heeft hier om de een of andere reden geen budget aangekoppeld, dus het college kreeg een blanco cheque.

Op 19 mei 1922 besluit het college van burgemeester en wethouders tot de aankoop van stoelen met het gemeentewapen. De opdracht wordt gegeven aan de meubelmaker Van Beusekom. In de

vergadering wordt afgesproken dat de Vries Broekman met Van Beusekom zal spreken. Opmerkelijk is dat de Vries Broekman twee jaar eerder is getrouwd met de dochter van Van Beusekom.

Als het nieuwe meubilair, met echte Oudhollandse stoelen is geleverd en geplaatst voor het bedrag van Fl. 1340,--, zijn er vraagtekens bij de burgerij over de in hun ogen luxe stoelen met het gemeentewapen. Er verschijnt in de krant een, volgens Siderius, jammerklacht:

*Daar staan we nou, daar staan we nou,
Van kostbaar eikenhout
Heel keurig opgebouwd.
Een vakman ziet maar zo subiet,
Dat we heel sterk en fijn
Ja onverslijtbaar zijn.*

Refrein:

*En och
En toch
Is niemand uit de Burgerij
Zo blij
Als wij
Omdat, o strop:
We kosten meer dan duizend pop.*

*Wat zijn we mooi, wat zijn we mooi,
Met beeldhouwwerk belâan,
't Gemeentewapen bovenaan!
En dan die drie, - die grote die -
Bestemd zijn, o-o-jé!
Als troon voor B. en W.*

Refrein:

En och enz.

*Wat zijn we zacht, wat zijn we zacht
Bekleed met runderleer,
Verbeeld je onze eer
Als daar heel teer, zo'n hoge Heer,
Z'n achtb're batterij
Zo op ons nedervlij.*

Refrein:

En och enz.

*Wat zijn we trots, wat zijn we trots
Op heel ons groots bestaan,
Wie haalt ons hier vandaan?
Op ons bepraat de Achtb're Raad
Met wijsheid en verstand
Het heil van Beijerland.*

Refrein:

En och enz.

"De jammerklacht".

Overigens is er nog een opmerkelijk detail, met betrekking tot het gemeentewapen op de stoelen, het is niet het in 1816 bij Koninklijk Besluit toegestane gemeentewapen, maar dat van de sigarenfabriek van Kruithof “het wapen van Oud-Beijerland”, wat Kruithof voerde op zijn sigarenkistjes. Wellicht heeft Van Beusekom dit als voorbeeld gebruikt, De gemeente Oud-Beijerland kreeg pas toestemming voor een kroon op het wapenschild in 1967.

Wapen op de stoel en sigarendoos.

In de raadsvergadering van 5 oktober 1922 neemt raadslid C. Hoogenboom het woord over het aangeschafte meubilair. Het heeft bij gerucht vernomen dat er een zeer duur meublement aangeschaft was. Hij acht het vloekend tegen het algemeen belang om in deze tijd van malaise zo'n ontzettend duur meublement aan te kopen.

Hij vindt dat de raad er in mei is ingelopen. Het raadslid G. van Nes ondersteunt de opvatting van Hoogenboom en vraagt zich af of het niet veel goedkoper had gekund. Volgens raadslid G.B. de Jong had het zelfs voor de helft van het bedrag gekund. Hoogenboom vervolgt zijn betoog met de vraag of er bij meerdere meubelmakers prijs is opgevraagd of dat het zomaar onderhands aan iemand is gegund. Om die reden dient Hoogenboom een motie in, met de strekking niet langer het volste vertrouwen in het financieel beleid van het college te hebben. Sommige raadsleden vinden dit een te zwaar middel, uiteindelijk is de motie verworpen.

Door allerlei politieke onrust over het dossier van het gasbedrijf en de mogelijke bouw van een nieuwe gasfabriek, doet er bij de gemeenteraadsverkiezing in 1923 een nieuwe politieke partij mee onder de naam “Bezuinigingspartij”. De partij behaalt één zetel en komt de kleermaker Jan Lips in de gemeenteraad.

Ook is er steeds meer vraag naar elektriciteit in het dorp, op 7 maart 1924 wordt er een rekest aan de gemeenteraad gestuurd, gesteund door enkele honderden handtekeningen, met de vraag om met “bekwamen spoed” zorg te dragen om de gemeente van “elektrificatie licht en kracht” te voorzien.

De gemeenteraad is van mening dat zij meer presentiegeld wil krijgen voor het bijwonen van raadsvergaderingen. Op 23 april 1924 is er een brief van Gedeputeerde Staten, (B no. 9445 3^e afd. G.S. no. 110/2) dat zij akkoord gaan met de wens van de raad om per 1 januari 1924 met terugwerkende kracht het presentiegeld van raadsleden te stellen op Fl. 2,-- per bijgewoonde vergadering.

De actie om de gasfabriek terug te verkopen aan de Fa, de Liefde mocht niet baten, op 8 maart 1924 besluit de gemeenteraad tot de bouw van een nieuwe gasfabriek. Dit besluit wordt genomen met een krappe meerderheid van zes stemmen voor en vijf tegen.

De geraamde kosten zijn Fl. 211.000,-- exclusief de grondkosten van Fl. 15.000,-- die wordt aangekocht van de Fa. van de Wetering aan de Scheepmakershaven.

De tegenstemmers zijn wethouder C. Hoogenboom en de raadsleden J. Lips, J. Smit, J. Tuk en G.B. van Nes. De tegenstemmers doen nog een poging om de terug verkoop aan de Fa. de Liefde opnieuw nieuw leven in te blazen. Maar later in de raadsvergadering van 6 juni staken zij hun pogingen.

Op 11 november 1924 meldt het "Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard" dat de burgemeester op 2 december zijn 25-jarig ambtsjubileum viert. Woensdag 3 december is er bij de burgemeester thuis een ontvangst voor leden van de gemeenteraad. namens de gemeenteraad wordt door wethouder G.B. de Jong een zilveren beker aangeboden met inscriptie:

*" 1899- december- 1924
Aangeboden aan den Wel Edel Achtbaren Heer
A.C. de Vries Broekman ter herinnering aan
zijn 25-jarig Ambtsjubileum als burgemeester
door de raadsleden der gemeente Oud-Beijerland".*

Het "Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard" bericht op vrijdag 5 december dat er dinsdagavond 3 december een personeelsbijeenkomst is geweest ter gelegenheid van het ambtsjubileum van de burgemeester. Als geschenk van het personeel ontvangt hij:

"een kist tot berging van sigaren".

Met de wens van de gemeentesecretaris A. den Boer:

"Moge het voor u een herinnering zijn aan het verleden en een steun in de toekomst. Onze verwachtingen die wij nog van u koesteren hoop ik dat niet, even als de inhoud van deze kist, in rook en asch mogen vergaan".

De krant geeft een complete beschrijving van het aangeboden cadeau door het gemeentepersoneel. *"de sigarenkist, een fraai bewerkt kistje van satijn-notenhout, geheel met zilver gemonteerd, op het deksel een zilveren plaat dragende met een Oud-Hollands tafereeltje in reliëf, terwijl zich aan de binnenzijde van het deksel een zilverenplaat bevond met de volgende inscriptie:*

*Aangeboden aan den Edel Achtbaren Heer
A.C. de Vries Broekman
burgemeester bij zijn 25-jarig ambtsjubileum
door het personeel in dienst der gemeente
Oud-Beijerland
1899- 2 december- 1924*

De plaat droeg voorts de wapens van de gemeenten Vianen en Oud-Beijerland".

Daarna had het fanfarekorps “Harmonie” waarvan de burgemeester erevoorzitter is, zich voor het raadhuis opgesteld voor een serenade. Na het officiële gedeelte serveerden “jonge dames” thee.

Rond de bouw van de gasfabriek blijft het onrustig, als de gemeenteraad op 21 november 1924 besluit om een krediet beschikbaar te stellen van Fl. 233.000,-- voor de bouw van de gasfabriek en hiervoor een lening aan te gaan bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds van Fl. 240.000,--.

Vier raadsleden zijn het hier niet mee eens en verzoeken Gedeputeerde Staten om het raadsbesluit ter vernietiging voor te dragen bij de Kroon.

Op 4 februari 1925 schrijft de minister van Binnenlandse zaken en Landbouw jhr. mr. Ch. Ruijs de Beerenbrouck aan C. Hoogenboom als één van de indieners van het vernietigingsverzoek:

“op grond van door mij verkregen inlichtingen geen termen heb kunnen vinden bedoeld besluit aan Hare Majesteit de Koningin ter vernietiging voor te dragen”.

mr. Charles Ruijs den Beerenbrouck
1873- 1936.

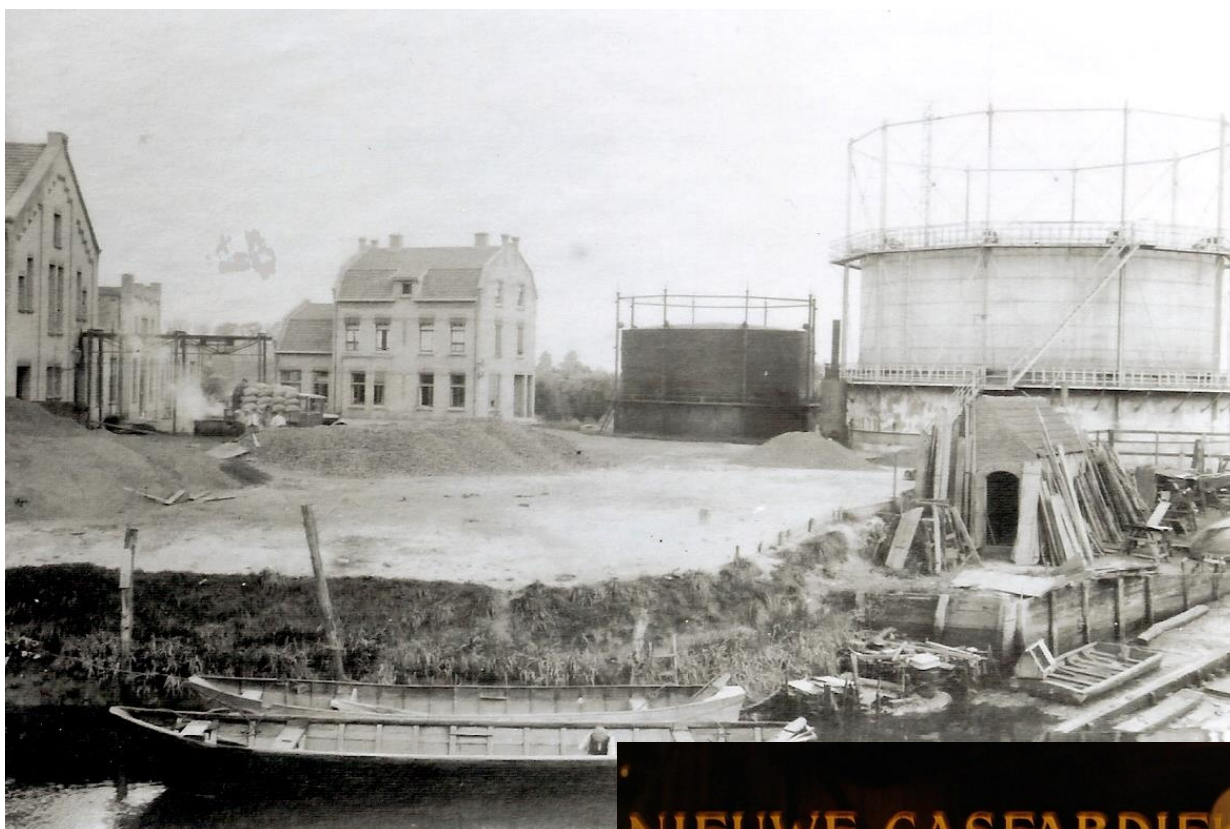
Een viertal raadsleden J. Tuk, G.B. van Nes, J. Lips en A. Vrijland vragen om op 18 februari 1925 een spoedvergadering te beleggen om invloed te hebben over de wijze van aanbesteding van de gasfabriek.

Als we denken dat de zondagsopening van winkels iets van deze tijd is, dan komt men bedrogen uit. Zo blijkt dat de winkels in Oud-Beijerland op zondag open te zijn tot in 1925.

Op 3 oktober 1925 nodigen vier Anti-Revolutionaire en Staatkundig Gereformeerde raadsleden de burgemeester uit om met voorstellen te komen tot invoering van de verplichte winkelsluiting op zondag.

Bij Koninklijk Besluit van 20 januari 1926, no. 4 wordt burgemeester De Vries Broekman met ingang van 8 februari herbenoemd als burgemeester van Oud-Beijerland.

Als op 3 oktober 1926 de nieuwe gasfabriek aan de Scheepmakershaven officieel wordt geopend door de burgemeester is uit protest maar een deel van de gemeenteraad aanwezig.

De gasfabriek ca. 1927.

Gedenksteen in de gasfabriek.

Volgens het verslag van de gezondheidscommissie van 31 december 1926 blijkt Oud-Beijerland 6208 inwoners te tellen, er zijn dat jaar 149 geboorten, terwijl 60 personen zijn overleden.

Eerder in maart 1924 een rekest naar de gemeenteraad om met bekwame spoed het dorp van elektriciteit te voorzien. Op 5 april 1929 besluit de raad om tot elektrificatie van de gemeente en het stichten van een distributiebedrijf.

Op 1 november 1929 is het zover. De gemeenteraad besluit om elektriciteit van de gemeente Dordrecht te betrekken, vanaf 9 oktober 1930 is het dan zover en begint de levering aan 225 aangesloten gebruikers.

Op 8 februari 1933 is de burgemeester 25 jaar burgemeester van Oud-Beijerland. op woensdag 7 juni wordt dit in de gymnastiekzaal van de 1^e openbare school in de Schoolstraat (nu Karel Doormanstraat) gevierd.

In het "Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard" van vrijdag 9 juni is te lezen dat het podium van de zaal was versierd met bloemen en planten. Voor het echtpaar De Vries Broekman en het nichtje Mej. Oosterling zijn door DAVO enkele fraaie stoelen in bruikleen gegeven.

De jubilaris en zijn echtgenote en Mej. Oosterling zijn met een open rijtuig afgehaald van hun woning door J. Juch en D. Fonkert.

Aanwezig zijn de wethouders, raadsleden, hoofden van dienst, gemeentelijk personeel, predikanten, burgemeesters uit andere plaatsen, vertegenwoordigers van Vereniging Hoeksche Waard Gemeentebelang en de Turnkring.

Als eerste spreker, spreekt wethouder J. Juch, die de gebeurtenissen van de afgelopen 25 jaar de revue laat passeren. Dan spreekt achtereenvolgens wethouder K. Visser en D. Fonkert namens het gemeentepersoneel, die namens het personeel de jubilaris een zilveren schaal aanbiedt met de gravure:

*"aangeboden door de ambtenaren der gemeente
Oud-Beijerland
aan hun burgemeester
A.C. de Vries Broekman
1908 8 februari 1933".*

Aan mevrouw De Vries Broekman overhandigt de heer Fonkert een zilveren vaas.

Dan de volgende sprekers Joh. Smit namens de "Oud-Beijerlandsche Hoogdruk Waterleiding Maatschappij", Joh van der Hoeven als waarnemend voorzitter van de commissie van toezicht op het Middelbaar onderwijs.

Dan spreekt wederom Joh. Smit nu namens de "Vereniging van Hoeksche Waard Gemeentebelang".

De volgende sprekers zijn: D. Mullaard als secretaris/penningmeester van het Groene Kruis, de heer Plomp namens "Beiersch mannenkoor", J. Vlieland uit Numansdorp namens de "Vereniging Hoeksche Waards Belang", burgemeester Bolman van Nieuw-Beijerland namens de burgemeesters, veldwachter C.C. Kool namens de politie, K. Siderius hoofd van de 1^e openbare school en als laatste spreker Dr. W. Boerman directeur van de Rijks Hogere Burgerschool.

Tussen alle sprekers bedankte de burgemeester voor de gesproken woorden.

De plaatselijke muziekkorpsen "Harmonie" en de "Bazuin" gaven een serenade.

Ter gelegenheid van het jubileum werd er op 7 juni 1933 een foto gemaakt van de jubilaris, wethouders en raadsleden en de hoofden van dienst.

Staand: v.l.n.r. de raadsleden L. Stougje, H. Monster, L. Brussaard; veearts H.J. Schuring; gemeenteontvanger D. Fonkert; de raadsleden G.L. Brussaard, C. Hoogenboom; wethouder K. Visser; de raadsleden W. Kruithof, J. Smit; wethouder J. Juch; gemeentesecretaris A. Schipper; vroedvrouw Schipper- Heijboer; hoofdonderwijzer K. Siderius; gemeentearchitect D.H. Hulst; directeur energiebedrijf D. Eikelenboom; veldwachter C.C. Kool.

Zittend: v.l.n.r. mevrouw de Vries Broekman- van Beusekom, A.C. de Vries Broekman en een nichtje Mej. Oosterling. Wegens ziekte ontbrak wethouder G.B. de Jong.

In 1934 komt de gemeente tot de conclusie dat er nu echt wat moet worden gedaan aan de staat van het gemeentehuis. De gemeente laat een rapport opstellen. Het eerste plan is de restauratie van het huidige gemeentehuis kosten Fl. 15.225,--. Dit plan wordt door de gemeenteraad aangenomen met 10 stemmen voor en 3 tegen.

Enkele maanden later komt er een nieuw plan de restauratie maar ook uitbreiding, de kosten zijn dan Fl. 25,000,-- , hierop neemt de gemeenteraad geen besluit.

Gemeentehuis ca. 1920.

De burgemeester maakt gebruik van de raadzaal als kantoor wegens ruimtegebrek.

Na veel verzet van de gemeente Nieuw-Beijerland is er op 1 mei 1934 een gemeentelijke grenscorrectie. Het grondgebied van de gemeente Oud-Beijerland wordt met 10 ha. uitgebreid, waarbij de suikerfabriek, enkele café 's en een aantal woningen aan de Spuidijk bij de gemeente Oud-Beijerland wordt gevoegd met 70 nieuwe inwoners.

De argumentatie van deze grenswijziging is dat dit deel van de gemeente Nieuw-Beijerland ver verwijderd is van de kom van het dorp. Terwijl dit grondgebied door de ligging is samengegroeid met Oud-Beijerland.

Zuid-Hollandsche Beetwortelsuikerfabriek.

Woningen aan de Spuidijk.

In oktober 1934 geeft de gemeente opdracht aan gemeentearchitect D. H. Hulst om een ontwerp te maken voor een geheel nieuw gemeentehuis, dit plan kost Fl. 51.000,--. Dit plan vindt de gemeenteraad te duur en wordt weggestemd met 8 stemmen tegen en 3 stemmen voor. Dan probeert de burgemeester de zaak te redden en stelt voor het eerdere plan van Fl. 25.000,-- nu te accepteren. Ook dit plan wordt door de gemeenteraad verworpen.

Bij Koninklijk Besluit van 15 december 1934, no. 43 wordt burgemeester De Vries Broekman benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Burgemeester Aleidius Cornelis de Vries Broekman met zijn Koninklijke onderscheiding en een door hem zelf aangekochte ambtsketen.

Als Prinses Juliana op 7 januari 1937 trouwt met Prins Bernhard wordt er overal in het land feestgevierd, zo ook in Oud-Beijerland, er zijn diverse straten versierd en er is een optocht met versierde wagens. Voor de aubade voor het gemeentehuis is het hele dorp uitgelopen.

Zicht op hotel "de Oude Hoorn".

De Oud-Beijerlanders voor het gemeentehuis voor de aubade.

Om de festiviteiten in goed banen te leiden is een erecomité samengesteld, waarvan de burgemeester erevoorzitter is.

Staand: v.l.n.r. J. Verhagen, L. Hoogenboom, D. Fonkert, K. Visser, D.J. Riteco, J. Juch, E. Tuk, H. Koopman, D. Eikelenboom, G.L. Born, W. Smit, P. Hoogenboom, A. Baars, C. Hoogenboom, A. den Boer en G.J. Beijerle. Zittend: v.l.n.r. A. Weeda, A. Schipper, mevrouw E.K. de Vries Broekman-van Beusekom, burgemeester A.C. de Vries Broekman, Th Sierdsma en J. Vrij.

Op 29 mei 1937 laat het college van burgemeester en wethouders zich in de raadzaal fotograferen.

v.l.n.r. wethouder K. Visser, burgemeester A.C. de Vries Broekman, secretaris A. Schipper en wethouder J. Juch.

Op de voorlaatste dag van 1937 is besloten om het gemeentehuis voor Fl. 26.000,-- te restaureren en uit te breiden.

Als de restauratie en uitbreiding begint is de tijdelijke huisvesting van de gemeentelijke organisatie in het Groene Kruisgebouw, het voormalige weeshuis.

*Nieuwe Vlaardingsche Courant,
11 mei 1938.*

Ter gelegenheid van de geboorte van Prinses Beatrix op 31 januari 1938 staan er in het "Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard" van woensdag 2 februari twee felicitaties. Eén advertentie gericht aan het jonge ouderpaar en één advertentie gericht aan de koningin, als grootmoeder van de jonge spruit.

Enkele dagen later op 8 februari 1938 wordt gevierd dat de burgemeester 30 jaar burgemeester is van Oud-Beijerland. op 9 februari is in de krant te lezen:

"ter gelegenheid van zijn 30-jarig ambtsjubileum heeft muziekvereniging "Harmonie" haar erevoorzitter burgemeester A.C. de Vries Broekman een serenade gebracht. Een lichte ongesteldheid verhinderde den burgemeester buiten te komen, waarom zijn echtgenoot met hartelijke woorden dank bracht aan de "Harmonie" voor hun gebrachte serenade".

Bij Koninklijk Besluit van 21 januari 1938, no. 39 wordt A.C. de Vries Broekman per 8 februari herbenoemd als burgemeester van Oud-Beijerland.

In de jaren voor 1938 is er in de landelijke politiek gesproken over de herziening van de Grondwet, waarin opgenomen het instellen van ministers zonder portefeuille en de onverenigbare functie van Kamerlid en het zijn van minister. Ook dat bepaalde beroepen en bedrijven lichamen in kunnen stellen om regelend op te kunnen treden.

In alle gemeenten werd op 22 februari 1938 de wetwijziging uit het Staatsblad voorgelezen, zo ook in Oud-Beijerland.

In het "Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard" van 23 februari 1938 valt onder de kop: "plechtigheid" het volgende te lezen:

"Dinsdagmiddag te half drie ging ten overstaan van de niets vermoedende Voorstraten en derzelver bewoners plotseling de deur, toegang gevende tot het bordes van het Raadhuis open en uit de deuropening schreden achter eenvolgens de burgemeester, de secretaris en de gemeentebode, de laatste gewapend met paperassen. De bode stelde zich op het bordeshek op hief de paperassen tot ongeveer borsthoogte en uit de daarna door hem vertoonde mimiek viel af te leiden dat hij iets voorlas. Hier en daar verschenen enkele eerbare burgers met verschrikte gezichten achter de vensters en op de stoepen. Men keek elkaar een beetje aan, sommigen hielden de hand aan de oorschelp om

iets op te vangen van de ongetwijfeld eerbiedwaardige klanken die over hun hoofden werden uitgestort, doch dien het beetje wind dat er stond geen kans liet om tot de ooren door te dringen. Toen het even geduurd had kwamen er nog enkele ingewijde lieden op de raadhuisbrug staan, doch die kwamen nog maar juist vroeg genoeg om de paperassen weer door den bode zien opvouwen. Waarna de deur weer openging om burgemeester, secretaris en bode weer naar binnen te laten. Aldus had vanaf deze plaatse van de pui van het raadhuis de voorgeschreven afkondiging van de Grondwetherziening plaats”.

Dinsdag 17 mei 1938 deelt burgemeester De Vries Broekman de gemeenteraad mee:
“dat hij H.M. de Koningin ontheffing verzocht heeft van zijn ambt als burgemeester dezer gemeente”.

Kort daarop wordt hem bij Koninklijk Besluit van 25 mei 1938, no. 15374, eervol ontslag verleend met ingang van 1 juni 1938.

In een speciale raadsvergadering op 27 mei 1938 om 14.30 uur in de gymnastiekzaal, van de openbare school in de Schoolstraat (nu Karel Doormanstraat) is de met het oog op de plechtige bijeenkomst versiert met palmen,
De burgemeester gekleed in ambtskostuum en vergezeld van zijn echtgenote worden door gemeenteontvanger D. Fonkert en het jongste raadslid de boomkweker A.P. van der Hoeven is per auto afgehaald van zijn woonhuis Oostdijk 79/81.

De zaal zit vol met genodigden van allerlei maatschappelijke organisaties in de Hoeksche Waard. Er worden in deze raadsvergadering gewoon enkele agendapunten afgewerkt, zoals een verzoek tot betere vuilafvoer en negen nieuwe schoolbanken voor de Keucheniuschool. Dan volgt de rondvraag. Daarin vraagt de heer G. van Leenen naar de stand van zaken over zijn voorstel van november 1936 betreffende een klok aan de Zinkweg. Van Leenen geeft aan hier nu al 3 à 4 keer op teruggekomen is en heeft het gevoel met een kluitje in het riet te zijn gestuurd.

De voorzitter antwoordt dat het voorstel nog in studie is, omdat het samenhangt met de school aldaar. (overigens werd in de volgende vergadering meegedeeld dat de noodzakelijkheid van een klok gering is, omdat er slechts weinig mensen in de nabijheid van de klok woonachtig zijn).

Na nog een aantal vragen vanuit de raad en niemand verder het woord vraagt richt de burgemeester zich tot de raad:

“Mijne Heeren ik sta op het oogenblik aan een mijlpaal in mijn leven en ik heb het gevoel als of er een deur achter mij dicht valt, die niet meer te openen zal zijn”.

Als hij vervolgens over zichzelf spreekt in relatie tot de inwoners, vervolgt hij zijn toespraak als volgt:
“ik ben niet van mening, dat Oud-Beijerlanders zullen zeggen: wat was die burgemeester een brave kerel, er zullen er zeker zijn die het gelukkig achten dat die beroerde kerel vertrekt. ik ben daar blij om, want als iedereen me goed zou vinden, dan zou ik zeker een prul geweest zijn”.

Dan spreekt K. Visser als oudste wethouder daarna namens de Anti-Revolutionaire raadsfractie. B.W. Schipper.

Dan krijgt C. Hoogenboom het woord, Cornelis Hoogenboom heeft een aantal keren een conflict gehad met De Vries Broekman. In zijn betoog geeft hij aan als oudste raadslid en voormalig wethouder het volgende te moet zeggen:

“Nu ben ik niet voornemens U, bij het afscheid nemen op een voetstuk te plaatsen, waarop ik meen, dat Gij niet behoort; deed ik dit, dan zoudt Gij mij terecht van menschvergoding of huigelarij kunnen beschuldigen, het laatste zit niet in mijn aard [] Tot mijn leedwezen kan dit afscheid mijnerzijds niet zijn zooals ik wel wenschte. Het was in de jaren 1920 dat ik een teere familiekwestie gewikkeld werd. Toen hebt Gij mijnheer de Voorzitter U aan de zijde mijner familie geplaatst door verklaringen ten mijner nadeele af te leggen, waardoor, wanneer de rechtbank te Dordrecht en het gerechtshof te 's-

Gravenhage er waarde aan gehecht hadden, mij alle politieke rechten waren ontzegd en ik alzo automatisch mijn raadslidmaatschap had verloren. Of er verband bestond tusschen de door U overlegde verklaring en mijn lid zijn van den Gemeenteraad weet ik niet, Gij kunt het weten, doch ik er het mijne van gedacht”.

Hierop reageert De Vries Broekman met de woorden:

“waardeert het, dat de heer Hoogenboom gesproken heeft, wat hij niet had verwacht. In de eerste plaats waardeert hij zulks, wijl de Hoogenboom begon met hem een pluim te geven en in de tweede plaats wijl hij nu gebleken is, dat de heer Hoogenboom jarenlang een grief tegen hem heeft gekoesterd. Hij spijt hem dat hij dien grief niet vroeger heeft gekend, want dan zou hij den heer Hoogenboom hebben verklaard, dat hij voor de rechtbank onder het opsteken van zijn vingers niet anders dan en precies heeft verklaard, wat hij heeft bevonden en gezien. Als de heer Hoogenboom gemeend heeft dat hij hem miskende, had deze hem dat moeten zeggen, dan was hij in de gelegenheid geweest zich te dien aanzien in diens oogen te rehabiliteren. Hij vertrouwt, dat de heer Hoogenboom na deze wederzijdse uiteenzetting bereid zal zijn hem de vriendenhand te schudden”.

Volgens het verslag schudden de scheidende burgemeester en de heer Hoogenboom elkaar de hand. (de landbouwer Cornelis Hoogenboom was vanaf 1909 raadslid en in de periode 1917- 1926 wethouder).

Achtereenvolgens krijgen nog het woord de raadsleden: J. van Dijk, H. Monster, M. F. Overbeek en G. van Leenen.

Het afscheidscadeau dat de scheidende burgemeester ontvangt, bestaat uit een stel “viscouverts” deze zijn vervat in een doos met de volgende inscriptie:

*Ter herinnering aangeboden door de
Gemeente Oud-Beijerland
Aan haaren burgemeester
A.C. de Vries Broekman
8 februari 1908- 1 juni 1938”.*

Dan spreekt de gemeentesecretaris A. Schipper namens het gemeentepersoneel en kunnen we opmaken hoe de burgemeester aankeek tegen de wijze van invloed uitoefenen op de dagelijkse gang van zaken:

“U hebt me steeds volkomen vrijheid gelaten, nimmer aanmerkingen gemaakt, welke de goed houding kon verstoren. Dit was Uwerzijds ook niet mogelijk, gezien de opvatting welke U huldigde te aanzien van Uw ambt.

Uw standpunt is geweest niet teveel zelf regelen, niet teveel in kleinigheden afdalen, doch den ambtenaar volle vrijheid laten opdat hij zich kan ontwikkelen tot een zelfstandig denkend en handelend persoon. Dit wil niet zeggen, dat U alles toeliet, neen er waren grenzen. De practijk heeft bewezen dat dit het juiste standpunt is, het vertrouwen dat U gaf en in ons stelde was een aansporing om de arbeid zoo goed mogelijk te verrichten”.

Hierna krijgt gemeenteontvanger D. Fonkert het woord namens de ambtenaren.

De heer Fonkert is lid van het hoofdbestuur van de Nederlandsche Bond van gemeente Ambtenaren Uit de toespraak blijkt dat Fonkert al in dienst van de gemeente Oud-Beijerland toen De Vries Broekman werd benoemd

Ook ontvangt de scheidende burgemeester een oorkonde:

*12 februari 1908- 1 juni 1938
OORKONDE
Op den 27sten van Bloemaand van het
jaar NegentienHonderd Acht en Dertig
hebben de Ambtenaren der Gemeente*

*Oud-Beijerland
Hun Burgemeester den Edelachtbaren
Heer ALEIDIUS CORNELIS DE VRIES
BROEKMAN*

*Bij gelegenheid van Diens afscheid gemeenschappelijk
Een blijvende herinnering in edelmetaal aangeboden als
blijk van Hunne Dankbaarheid voor de leiding aan het
Ambtenaren-Corps gegeven, tijdens zijn gezegend Bestuur
van voornoemde Gemeente gedurende 30 jaren.*

*Op de keper beschouwd
in Beijerland oud,
maar hoe oud de norm
vernieuwd is de vorm”.*

Namens het gemeentepersoneel overhandigt de gemeenteontvanger D. Fonkert:
“een stel groenteschalen met sauskom van Edel metaal”.

*Foto gemaakt op 27 mei 1938 bij het afscheid van burgemeester A.C. de Vries Broekman.
Staand v.l.n.r.: P. v.d. Heuvel, G. van Leenen, A.P. van der Hoeven, J. van Dijk, L. Stougie,
H. Monster, M.F. Overbeek.
Zittend v.l.n.r. C. Hoogenboom, L. Brussaard, K. Visser, mevr. E.K. de Vries Broekman- van Beusekom,
burgemeester A.C. de Vries Broekman, A. Schipper, J. Juch, A. Schipper en H. Borgdorff.*

Achtereenvolgens komen aan het woord: de burgemeester van Heinenoord De Zeeuw; namens de “Vereniging Hoeksche Waards Belang”, J. Vlieland; als oudste lid van de commissie van toezicht op het Middelbaar onderwijs Joh, van der Hoeven; Rijksinspecteur van het lager onderwijs Brandsma; namens de Joodse gemeente H. Koopman; namen de politie gemeenteveldwachter R. van Groeneveld; namens het Groene Kruis P.A. Kroessen; wethouder van Strijen J.C. Diepenhorst; journalist van het “Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard” J. Verhagen en als laatste spreker L. Brussaard namens de tuinbouwveiling.

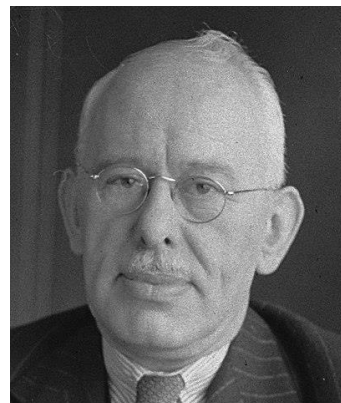
Het "Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard" meldt op 30 mei 1938:
"vrijdagmiddag hebben de plaatselijke vereenigingen een defilé gehouden langs de ambtswoning aan de Oostdijk voor de scheidende burgemeester gekleed in ambtsgewaad met zijn echtgenote".

Uit een brief van de Commissaris van de Koningin Jhr. Herman Adriaan van Karnebeek aan de minister van Binnenlandse zaken Herman van Boeijen van 26 juli 1938 over de ontstane vacature kunnen we lezen dat De Vries Broekman invloed wil uitoefenen over zijn opvolging:

"naar het oordeel van de afgetreden burgemeester ware de benoeming van een Gereformeerde te vermijden. Hij gaat zelf zoover te meenen dat, aangezien in de Anti-Revolutionaire partij ter plaatse het Gereformeerde groepje den baas speelt, een Anti- Revolutionaire burgemeester met zijn eigen menschen veel moeite zal hebben. [] de heer De Vries Broekman met wien ik mij over de vacature grondig heb onderhouden, beveelt den gemeentesecretaris A. Schipper aan".

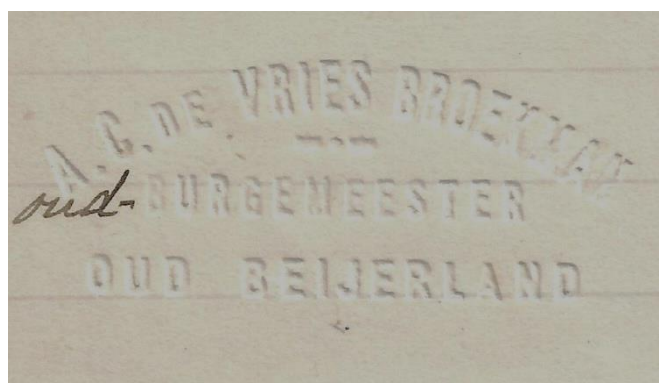
*Jhr. Herman Adriaan van Karnebeek
1874- 1942.*

*Hendrik van Boeijen
1899- 1947.*

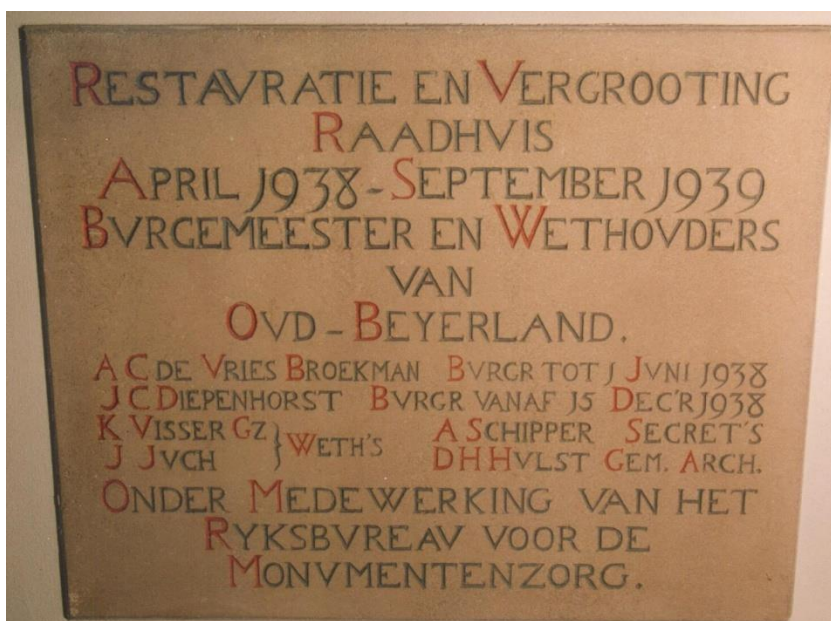
Na zijn afscheid verhuist de afgetreden burgemeester met zijn echtgenote naar Vught en gaat wonen aan de Molengraafaan 3.

*Het door Aleidius Cornelis de Vries Broekman
vanuit Vught gebruikt briefpapier.*

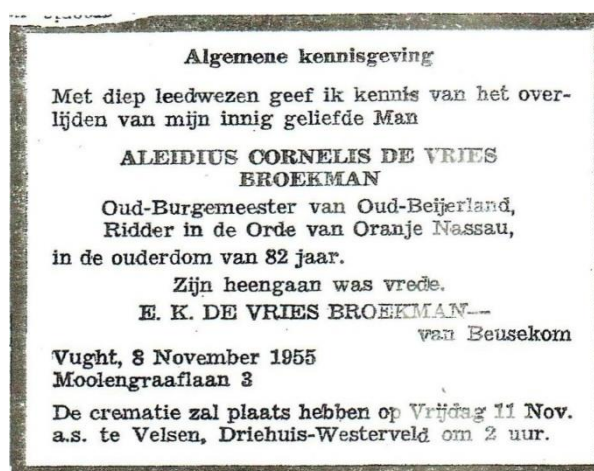
Als erevoorzitter van de Oranjevereniging Prinses Julians komt de inmiddels oud-burgemeester ter gelegenheid van de festiviteiten rond het regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina terug naar Oud-Beijerland om de feestelijkheden te openen.

Als het vernieuwde gemeentehuis wordt geopend op 19 oktober 1939 is burgemeester A.C. de Vries Broekman al met pensioen. Zijn naam wordt wel vermeld op de gedenkplaat in het vernieuwde raadhuis.

Gedenkplaat in het gemeentehuis.

Op 8 november 1955 overlijdt Aleidius Cornelis de Vries Broekman op 82-jarige leeftijd, hij wordt op vrijdag 11 november om 14.00 uur gecremeerd in het crematiecentrum Driehuis- Westerveld te Velsen. Namens de gemeente Oud-Beijerland is burgemeester S. Hammer aanwezig.

Overlijdensbericht

Zijn echtgenote Elizabeth Klazina van Beusekom overlijdt op 4 mei 1962 in Breda.

Bij raadsbesluit van 8 november 1973 wordt een straat naar de burgemeester vernoemd in de wijk Oosterse Gorzen.

Bronnen:

Archief Historische Vereniging Oud-Beijerland.

Archief voormalige gemeente Oud-Beijerland.

“Het Oude Raadhuis” door J. Schipper.

Nationaal archief Den Haag.

“Uit Vervlogen dagen” door K. Siderius.

“Zeventig jaar in de Hoeksche Waard” door Ph. Perneel.

Archief Land van Brederode.

Delpher.